BOSNE I HERCEGOVINE
UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET
SARAJEVO
Broj: 02-09/83
Datum: 14. 5 2020 god

Sign.

FILOZOFSKI FAKULTET U SARAJEVU
KOMISIJA ZA IZBOR U ZVANJE VENREDNOG PROFESORA
ZA OBLAST *HUMANISTIČKE NAUKE,* GRANA: *ORIJENTALNA I OSTALE FILOLOGIJE/ARABISTIKA*

NASTAVNO-NAUČNOM VIJEĆU
FILOZOFSKOG FAKULTETA U SARAJEVU

PREDMET: Izvještaj o izboru u naučno zvanje – VANREDNI PROFESOR NA ORIJENTALNOJ FILOLOGIJI/ARABISTIKA.

Nastavno-naučno vijeće Filozofskog fakulteta u Sarajevu svojom odlukom br. 02-01/188 od 6. 5. 2020. godine imenovalo je Komisiju za pripremanje prijedloga za izbor u zvanje *vanredni profesor* za PODRUČJE (OBLAST): *HUMANISTIČKE NAUKE*, POLJE: *JEZICI I KNJIŽEVNOST (FILOLOGIJA)*, GRANA: *ORIJENTALNA I OSTALE FILOLOGIJE, ARABISTIKA* (PREDMETI: *Stara arapska književnost/IP Stara arapska književnost, Klasična arapska književnost IP/Klasična arapska književnost, Moderna arapska književnost 1/IP Moderna arapska književnost 1, Moderna arapska književnost 2/IP Moderna arapska književnost 2, Poetika stare arapske književnosti/IP Poetika stare arapske književnosti, Poetika klasične arapske književnosti/IP Poetika klasične arapske književnosti, Savremena arapska poezija, Savremena arapska proza, Suvremeni arapski roman, Arapska stilistika i metrika, Teorija i metodologija proučavanja književnosti*) na Odsjeku za orijentalnu filologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Komisiju sačinjavaju sljedeći članovi:

1. Akademik dr. Esad Duraković, doktor književnih nauka, profesor emeritus Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu na oblasti *Arapska književnost* i predmetu *Arapski jezik*, predsjednik;
2. Dr. Munir Mujić, doktor književnih nauka, vanredni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, na naučnoj oblasti *Arabistika*, član;
3. Dr. Alena Ćatović, doktor književnohistorijskih nauka, redovni profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu za PODRUČJE (OBLAST): HUMANISTIČKE NAUKE, POLJE: JEZICI I KNJIŽEVNOST (FILOLOGIJA), GRANA. ORIJENTALNA I OSTALE FILOLOGIJE, TURKOLOGIJA; član.

Konkurs je objavljen u dnevnom listu *Oslobođenje*, na WEB stranici Univerziteta u Sarajevu i WEB stranici Filozofskog fakulteta u Sarajevu dana 21. 3. 2020. godine a zaključen je 20. 4. 2020. godine. Na objavljeni konkurs prijavio se samo kandidat dr. Mirza Sarajkić. Zahvaljujući na ukazanom povjerenju, te nakon uvida u prijavu i dokumentaciju koju je kandidat dostavio, Komisija ima čast podnijeti Nastavno-naučnom vijeću Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu sljedeći

I Z V J E Š T A J

BIOGRAFSKI PODACI DR. MIRZE SARAJKIĆA

Mr. Mirza Sarajkić Srednju školu završio je u Tuzli, gdje je proglašen za učenika godine 1996., a potom i za učenika generacije 1999. godine. Na Filozofskom fakultetu u Sarajevu diplomirao je 2004. godine, na studijskoj grupi *Arapski jezik i književnost* i *Engleski jezik i književnost*, te je stekao stručni naziv *profesor arapskog jezika i književnosti* i *diplomirani anglista.*

Mirza Sarajkić je bio jedan od najboljih studenata u više generacija na Odsjeku za orijentalnu filologiju. Njegova prosječna ocjena tokom studija je 9.12 a njegov diplomski rad iz arapske književnosti ocijenjen je ocjenom 10.

Tokom 2000-2001. godine Mirza Sarajkić je boravio u Institutu za arapski jezik u Rijadu (Kraljevina Saudijska Arabija), gdje je dobio posebno priznanje za izuzetne rezultate. Tokom 2003. godine pohađao je intenzivni kurs arapskog jezika na Kairskom univerzitetu, na kome je 2004. godine pohađao i napredni kurs. Na oba kursa dobio je *Pohvale za najboljeg učesnika i takmičara*. Godine 2006., pohađao je *Seminar o arapskoj kulturi i civilizaciji* na Kairskom univerzitetu i na Univerzitetu al-Azhar. U zvanje asistenta na predmetu *moderna arapska književnost* na Odsjeku za orijentalnu filologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu izabran je 2004. godine, gdje radi i danas, u zvanju docenta. Postdiplomski studij iz književnohistorijskih nauka upisao je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 2006. godine, a magistarski rad pod naslovom *Gazeli Ahmeda Hatema Bjelopoljaka na arapskom jeziku* odbranio je 18. 3. 2010. godine i stekao je naučni stepen *magistar književnohistorijskih nauka*. Godine 2014. odbranio je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu doktorsku disertaciju pod naslovom „Poetika palestinske *poezije otpora* u djelu Mahmuda Derviša" i stekao je naučni stepen *doktor književnohistorijskih nauka*.

Mirza Sarajkić sada radi na Odsjeku za orijentalnu filologiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, u zvanju docenta za oblast *arapska književnost* (izabran u zvanje docenta 2015. godine).

NAUČNI I STRUČNI RAD KANDIDATA

Mirza Sarajkić je vrlo produktivan arabist. Objavio je veći radova, među kojima su autorski radovi i prijevodi sa arapskog na bosanski a objavljuje i prijevode sa engleskog i na engleski jezik. Jedan je od rijetkih arabista koji objavljuje i prijevode sa bosanskog na arapski jezik.

I. Naučni i stručni radovi kandidata do izbora u posljednje zvanje (izbor u zvanje docenta)

1. Izvorni naučni radovi

a) Knjiga

Gazeli Ahmeda Hatema Bjelopoljaka na arapskom jeziku, Orijentalni Institut, Posebna izdanja 39, Sarajevo, 2011, 156 str. ISBN 978-99-58-626-19-7 COBIS.BH-ID 19031814.

Knjiga Mirze Sarajkića pod navedenim naslovom je njegov magistarski rad odbranjen na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Ova knjiga pripada onoj vrsti naučnoistraživačkih radova u nas koji zaslužuju posebnu pažnju, budući da se na naročit način bave istraživanjem bošnjačke baštine na orijentalnim jezicima. Ta baština kao element kulturalnog identiteta najvećim dijelom je kataloški evidentirana, ali ona, u znatnom svome dijelu, nije prezentirana kompetentnim orijentološkim pristupom u književnoteorijskom aspektu i nije situirana u književnohistorijskom sistemu vrijednosti. Iako istraživanje baštine na orijentalnim jezicima traje relativno dugo – od vremena Safvet-bega Bašagića – u tim istraživanjima je dominantna, sve do novijeg vremena, pozitivistička metoda kojom se građa predstavlja u filološkoj deskripciji i bez obrazloženog vrednovanja u okvirima književnohistorijske nauke i valjanog

književnoteorijskog pristupa. Nužnost prevladavanja te stručno-istraživačke faze nameće se već neko vrijeme. Magistarski rad Mirze Sarajkića ima upravo tu vrijednost. Naime, Sarajkić u svome radu analizira i književnohistorijski istražuje segment književnog stvaralaštva Ahmeda Hatema Bjelopoljaka (umro 1754. g.) koji je nastao na arapskom jeziku. Taj dio Bjelopoljakova stvaralaštva nije do sada naučno predstavljen, već je samo evidentiran kao korpus kojeg sačinjava 28 gazela na arapskom jeziku, pored toga što je Bjelopoljak pisao na osmanskom turskom i na perzijskom jeziku.

Sufijskoj poeziji, kao značajnom iskustvu orijentalno-islamske književne tradicije, pripadaju i gazeli Ahmeda Hatema Bjelopoljaka. Temeljitim uvidom u njihov sadržaj, Sarajkić je Bjelopoljakove gazele sa istraživačkom sigurnošću izveo iz kataloški neutralne deskripcije i predstavljao ih je cijelim svojim magistarskim radom upravo kao sufijske gazele.

Ova knjiga Mirze Sarajkića utvrđuje zajednička poetička ishodišta i načela književnosti orijentalno-islamskoga kruga, posebno u nekim njenim žanrovima, kao što su ljubavna lirika i sufijski gazel: u tome klasičnom periodu orijentalno-islamske kulture moguće je, naravno, istraživati i posebnosti arapske, perzijske i divanske književnosti, ali je uputno da se utvrdi i njihovo poetičko zajedništvo koje ih uvodi u jedan nadnacionalni kulturalni i književnohistorijski krug, i tek na temelju toga utvrđivati njihove specifičnosti, budući da su se stvarale u različitim jezicima koji su, opet, u mnogim tačkama imali duge i prisne dodire zahvaljujući, između ostaloga, i zajedničkom iskustvu književnosti. Sarajkić je svojom metodološkom orijentacijom pokazao kako ima velikih prednosti ono istraživanje bošnjačke baštine na orijentalnim jezicima koje situira tu baštinu kao vrijednosno živi dio jedne velike tradicije gdje se djelomično saobražava, a jednim dijelom se otima epigonstvu. Pozitivnu ocjenu zaslužuje kandidatova sposobnost da markira ta pitanja na horizontu svoga istraživanja i da ih predstavi kao cilj budućih naučnoistraživačkih radova. Vrijednost radova ove vrste sadržana je i u toj nepretencioznosti, odnosno u otvaranju pitanja na samim rubovima istraživačeve teme.

Knjiga Mirze Sarajkića donosi i integralni prijevod, odnosno prepjev Bjelopoljakovih gazela na arapskom jeziku, kao i faksimile integralnog izvornika. Njegov prijevod gazela, urađen je sa dovoljno filološkog obrazovanja, ali i sa mnogo pjesničkog senzibiliteta, premda hermetičnost ove vrste poezije nudi prilike i za nijansiranje prepjeva. To je također vrijednost ovoga Sarajkićeva djela, budući da su istraživači baštine, sa izuzecima, prenosili sjajnu formu izvornika u estetski nemuštim filološkim prevodilačkim pokušajima.

b) Doktorska disertacija

Doktorsku disertaciju, pod naslovom „Poetika palestinske *poezije otpora* u djelu Mahmuda Derviša", Mirza Sarajkić je odbranio na Filozofskom fakultetu u Sarajevu 2014. godine, čime je stekao naučni stepen *doktora književnohistorijskih nauka*.

Doktorska disertacija Mirze Sarajkića predstavlja originalan naučnoistraživački rad i vrijedan doprinos proučavanju moderne arapske književnosti. Preciznije govoreći, disertacija valjanom metodom i validnim rezultatima zahvaća jedan od najvažnijih korpusa moderne arapske književnosti.

Značaj ovoga istraživanja i njegovih rezultata ogleda se, između ostaloga, i u tome što je *poezija otpora* pod svojevrsnim embargom u onom dijelu svijeta koji zovemo Zapadom, zbog ideološko-političkih razloga, jer ova poezija predstavlja snažan i artikuliran otpor izraelskoj

hegemoniji i kulturocidu, a koje podržavaju moćne politike Zapada. Stoga – saidovski rečeno – ova književnost je pod jednom vrstom embarga.

U arapskom svijetu, koji je kulturalno i politički – pretežno i predugo – indiferentan prema palestinskom stradanju, *poezija otpora* je uglavnom potisnuta na marginu iako u toj tradiciji u cjelini predstavlja njenu izuzetno važnu poetičku inovaciju. Stoga je sudbina *poezije otpora* da se posvuda i stalno odupire raznim vrstama pritisaka i ignoriranja: „u savremenom svijetu nema dramatičnijeg sukoba ideo-politike i poezije".

Koliko nam je poznato, u arapskom svijetu – i u svijetu općenito – palestinskoj *poeziji otpora* pristupa se i s pozicija raznih regionalnog i/ili političkih partikularizama, te s pozicija davno prevladanog pozitivizma. Disertacija Mirze Sarajkića, međutim, zahvaća ovaj korpus pjesništva sa stanovišta poetologije, a upravo takav pristup – inače vrlo deficitaran u proučavanju arapske književnosti – daje posebno vrijedne rezultate do kojih ne uspijeva doći historija književnosti. U tome je sadržana najveća vrijednost ove doktorske disertacije, utoliko više što se njen autor pokazao kompetentnim za odabrani pristup i što je, istovremeno, dobar poznavalac moderne arapske poezije općenito.

S obzirom na društveno-historijski i idejno-politički kontekst u kome nastaje palestinska *poezija otpora*, postojala je realna opasnost da Sarajkić kontaminira svoj tekst politikom i ideologijom, ali je on uspješno izbjegao takve rizike i opasnost, usredsređujući se na poetičke aspekte ovoga korpusa jedinstvenog u povijesti arapske književnosti. Tako je ostvarena uspješna saradnja korpusa i njegove naučno-istraživačke obrade – ni jedno ni drugo nisu podlegli ideološkim deformacijama ili političkoj propagandi. Derviševa poezija je eminentno književni tekst a ova disertacija je njegova validna naučna obrada.

c) Ostali izvorni naučni radovi

- „Mustafa Lutfi al-Manfaluti i počeci arapske esejistike", *Pismo*, god. 3, br. 1, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, 2005, str. 279-289. COBISS.BH-ID 5760281.
- "Pred vjetrenjačama Bliskog istoka. Osvrt na roman *U potrazi za Velidom Mesudom* Džebre Ibrahima Džebre", *Odjek*, br. 3-4, jesen-zima, Sarajevo, 2006, str.156-158.
- „Medžnun i Lejla pred oltarom politike", *Pismo*, god. 4, br. 1, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, 2006, str. 213-219. ISSN 1512-9357 COBISS.BH-ID 5764633.
- „Prisutni koji ne postoji", *Život*, br. 40., Društvo pisaca BiH, Sarajevo, 2008, str. 25-32. http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=5bf38f97-277d-4644-8189-5d147eff5d5a&articleId=2307863b-3806-469d-a432-b1ad48524918.
- "Dijabolično u poeziji Šarla Bodlera", *Odjek*, Sarajevo, 2008. http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=07bcab4f-1096-4948-bd35-6bda9a78fb3f&articleId=443c23c1-c950-4f94-a4bb-9706a6ad32ff
- „O Šeherzadinim čarima: analiza okvirne priče Hiljadu i jedne noći", *Pismo*, god. 5, br. 1, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, 2008, str. 256-265. http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=c99138a2-6281-4bc3-867c-3f5534ba7887&articleId=950777b2-5c57-4c9a-84aa-2e6ef45989b7 COBISS.BH-ID 5768473.
- „Lirski ciklus Ahmeda Hatema Bjelopoljaka ili poetska arabeska vječne ljubavi", *Prilozi za orijentalnu filologiju*, br. 59, str. 213-225, Orijentalni institut, Sarajevo, 2009. http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=d0181e8e-8498-

428f-9917-966ccd72384d&articleId=c2d03a2d-6db5-4182-a20d-358972324ae8 COBISS.BH-ID 4998169.

- „Džamija: kozmički orijentir i prostor duhovne alhemije", *Znakovi vremena*, br. 47, Naučnoistraživački institut „Ibn Sina", Sarajevo, 2010, str. 55-70. http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=fca6d5c6-c08b-443e-9c27-9e6aa180b4f1&articleId=15a9f3f7-84ab-466c-a5dd-e252baa7d7e5
- „Paralogika i polisemija tesavvufske poezije Ahmeda Hatema Bjelopoljaka", *Znakovi vremena*, br. 48-49, Naučnoistraživački institut „Ibn Sina", Sarajevo, 2010, str. 29-314. http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=882ed8f3-e22f-4243-b915-981faabd9ceb&articleId=d6ed4f88-aa2b-45e5-929b-db143757e99c
- „Odlazak Sebi: ka poetici tesavvufske lirike na primjeru al-Šuštarijeve poezije", *Radovi*, br. 14-15, Filozofski fakultet, Sarajevo, 2010, str. 55-68. http://www.cobiss.ba/scripts/cobiss?command=DISPLAY&base=COBIB&RID=5125913
- „Osnovne teme gazela Ahmeda Hatema Bjelopoljaka ili poetska arabeska vječne ljubavi", *Anali Gazi Husrev-begove biblioteke*, Sarajevo, 2010, str. 213-225. http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=08b9a54e-5ec8-4dea-b0a3-7ff5d6dde549&articleId=5233cfd3-0acc-4ec8-980e-a534bbb0851c COBISS.BH-ID 5159961.
- Munir Mujić i Mirza Sarajkić, "Al-Babtinova poezija – stjecište novog i starog u arapskom pjesništvu", u: Abdul-Aziz Su'ud Al-Babtin, *Putnik u pustinji: divan ljubavne poezije,* ISBN 978-9958-9957-1-2, prev. Džemaludin Latić, Sova Publishing, Sarajevo, 2010, str. 5-9.
- „Poetički specifikum tesavvufskog gazela", *Sophos*, br. 04, Filozofski fakultet, Sarajevo, 2011, str. 197-218.
- „Geneza i razvoj gazela u arapskoj poeziji", *Beharistan*, br. 15, Kulturni centar Ambasade IR Iran, Sarajevo, 2011, str. 78-92. COBISS.BH-ID 7590425.
- „Imanentno čitanje teksta i kulture: djelo Esada Durakovića kao primjer" /u koautorstvu sa Munirom Mujićem/, *Behar*, br. 119, Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske Preporod, Zagreb, 2014, str. 23-27.
- „Poezija otpora Mahmuda Derviša kao kulturalno pamćenje", *Prilozi za orijentalnu filologiju,* br. 63, Orijentalni institut, Sarajevo 2014, str. 155-168. COBISS7912729.

2. Prevedene knjige i pojedinačni prijevodi

Sarajkić je plodan prevodilac s naglašenim književničkim darom (vrlo rano, objavio je i vlastitu zbirku pjesama: *Traganja,* Harfograf, Tuzla, 1999, 96 str.). On prevodi s arapskog i na arapski jezik, kao i s engleskog jezika. Već smo spomenuli da je njegov književnički dar djelovao vrlo plodotvorno u prijevodu/prijenosu književnih djela iz arapskog u bosanski jezik. Godine 2009. dobio je *Nagradu za najbolji prijevod* Udruženja izdavača i knjižara BiH za prijevod poezije palestinskog pjesnika Mahmuda Derviša. Navest ćemo sljedeće njegove prijevode:

- *Bosna u savremenoj arapskoj poeziji: izbor pjesama i studija,* izabrao i priredio Muhammad al-Mašayih /prijevod u saradnji sa Elmom Dizdar/, The Foundation of Abdulaziz Saud Al-Babtin Prize for Poetic Creativity, Kuwait, 2010, 344 str. COBISS.BH-ID 7657241.
- Ian Almond, *Predstavljanje islama u zapadnjačkoj misli,* Centar za napredne studije, Sarajevo, 2011, 207 str. Prijevod s engleskog: Mirza Sarajkić [et al.]. COBISS.BH-ID 18706182.

- Suad al-Sabah, *U dubinama poetskih mora,* Kuvajt, 2012, 118 str. COBISS.BH-ID 20809478.
- Louay Safi, *Izvori znanja: komparativna studija o islamskim i zapadnim metodama istraživanja*, El-Kalem, Sarajevo, Centar za napredne studijde, Sarajevo, 2013, 269 str. ISBN 798-9958-23-352-4. COBISS.BH-ID 20456198.
- Ziauddin Sardar, *O islamu, nauci i budućnosti,* Centar za napredne studije, Sarajevo, 2015, 336 str. COBISS.BH-ID 2204903.
- Ibn Qayyim al-Jawziyyah, *Na putu ka Allahu,* Bookline, Sarajevo, 2005, 672 str. ISBN 9958-9220-6-1 COBISS.BH-ID 14431238.
- Jusuf el-Karadavi, *Stazama sreće i spokoja,* Bookline, Sarajevo, 2006.
- Benjamin Braude i Bernard Lewis, *Kršćani i jevreji u Osmanskoj carevini: funkcioniranje jednog pluralnog društva*, Centar za napredne studije, Sarajevo, 2007, 185 str. ISBN 978-9958-9978-0-7 COBISS.BH-ID 17492998.
- Aid al-Qarni, *Beskrajna milost Ramazana: trideset pouka za postače*, „Haris Grabus", Sarajevo, 2007, 199 str. ISBN 978-9958694-61-5. COBISS.BH-ID 19666950.
- Salah Abd al-Sabur, *Lejla i Medžnun*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2008, 95 str. Dobra knjiga, Sarajevo, 2008, 95 str. COBISS.BH-ID 17111814.
- Mahmud Derviš, *Beskraj od trnja,* Zalihica, Sarajevo, 2008, 136 str. ISBN 978-9958-787-37-9. COBISS.BH-ID 17054214.

3. Kritički prikazi/recenzije

- *San u bešu, nesan niz bešu*, izbor i ured.: Nirha Efendić, BKZ, Preporod, Sarajevo, 2007, 107 str. COBISS.BH-ID 15753478.
- „O čudesnoj otvorenosti teksta: Esad Duraković i Lutvo Kurić, *Kur'an: stilsko i matematičko čudo,* Svjetlostkomerc, Sarajevo 2006.", *Pismo*, god. 5, br. 1, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, 2006, str. 386-389. COBISS.BH-ID 5769753.
- „Balkanske perle od sevdaha: Azra Mulović, www.balkansevdah.ba, Klepsidra, Sarajevo, 2007.", *Pismo*, god. 5, br. 1, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, 2007, str. 383-385. COBISS.BH-ID 5769497.
- „Vrijedna studija na arapskom jeziku o bošnjačkom narodu", *Pismo*, god. 6., br. 1, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, 2008, str. 369-371. COBISS.BH-ID 17546758.
- „Kralj dvorca i sluga u svemiru: Studija o životu i djelu Charlesa Le Gai Eatona (1921-2010)", *Novi Muallim*, 43/2010., Rijaset IZ u BiH. http://www.ceeol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=fb378c35-dbe9-4eae-a07a-95b944a2b3c6&articleId=6a69fbfe-2c71-416e-a678-10305926320d
- „Munir Mujić, 'Tropi i figure u arapskoj stilistici', Posebna izdanja XXXVII, Orijentalni institut u Sarajevu, Sarajevo, 2011", *Prilozi za orijentalnu filologiju,* br. 61, Sarajevo, 2011, str. 469-471. ISSN 0555-1153, COBISS.BH-ID 6592281.

4. Naučni skupovi/konferencije i sl.

- Simpozij „Cambridge in Sarajevo - Perspectives on Islamic and Middle Eastern Studies", Univerzitet u Sarajevu i University of Cambridge, Sarajevo, 2011.
- Konferencija „Reforms in Islamic Education University of Cambridge", 2011.
- Simpozij „Cambridge in Sharjah - Perspectives on Middle Eastern Studies", University of Cambridge, United Kingdom and American University of Sharja, UAE, 2013.

- Konferencija „Odnosi između arapskog svijeta i Balkana", Ministarstvo kulture Katar, Ured za međunarodne odnose, Doha, 2014.

II. Naučni i stručni radovi kandidata nakon posljednjeg izbora (izbor u zvanje docenta)

a) Knjiga

Studija Mirze Sarajkića, pod naslovom *Poetika otpora u djelu Mahmuda Derviša* (Univerzitet u Sarajevu – Orijentalni institut, Posebna izdanja LVI, Sarajevo 2019, 271 str. COBISS.BH-ID 27190022) predstavlja originalan naučnoistraživački rad u oblasti moderne arapske književnosti.

Sarajkić je ovu temu iscrpno obradio – u šest poglavlja s nizom potpoglavlja koja svjedoče o umješnoj, o znalački strukturiranoj studiji. Zanimljivo je, najprije, ukazati na to da autor u svojoj studiji, s mnogo razloga, uspijeva odoljeti izazovu da palestinskoj tragediji u besprizornoj izraelskoj hegemoniji posveti najveću pažnju sa ideološkog, odnosno političkog aspekta. Takvo iskušenje nameće se istraživaču utoliko prije što je riječ o *poeziji otpora* koja bi u danome društveno-historijskom kontekstu mogla konotirati politički aspekt angažiranosti *poezije otpora*. Sarajkić jasno pokazuje da je njegov rad usredsređen na *poeziju otpora* kao *pjesništvo*, prije svega, kao umjetnost čija poetika je specifična i znatno uslovljena datim okolnostima, a da politika kao takva ostaje izvan njegova interesovanja, izvan istraživačkih zahvata njegove studije. Sarajkić odbija takvu mogućnost zbog dva osnovna razloga. Prvo, izraelsko-palestinska drama je „opće mjesto" modernoga svijeta. Drugo, istraživački je zanimljivo utvrditi kako se pjesnička riječ u Palestini – a ta riječ je oduvijek bila dominantna u izražavanju arapskog genija – odredila prema totalnom progonu cijelog jednog naroda. Stoga je prvo poglavlje ove studije tek kratko upozorenje na izrazito represivno okruženje u kome Palestina živi najveću tragediju modernoga doba na našoj planeti, podrazumijevajući da se o njoj zna dovoljno, jer se zbiva naočigled cijeloga svijeta već veoma dugo.

No, svijet veoma malo zna – kod nas se o tome gotovo ništa ne zna – kako u tragičkom svijetu Palestine narod stvara jednu vrstu utočišta u poeziji, narod kome je oduvijek i u svim situacijama *bejt* (distih) bio dom. Jedva da ima išta važnije od toga da se markira i tumači poezija kao jedno od važnih sredstava otpora cionističkoj *tanatopolitici* – kako je naziva Sarajkić – te jednoj od najmodernijih armija svijeta i gotovo usavršenim sistemskim represalijama. Odnos poezije prema mnoštvenim aspektima te bezobzirne sile jest tema koja izaziva posebnu pažnju a kojoj se Mirza Sarajkić posvećuje nakon kratkog uvodnog poglavlja, koncentrirajući se optimalno na poetičke posebnosti *poezije otpora*.

Među brojnim poetološkim aspektima kojima autor Sarajkić zahvaća jedan od najvažnijih korpusa moderne arapske književnosti – *poeziju otpora* Mahmuda Derviša – jest onaj koji je situira i kao postkolonijalnu književnost. Ova teorija na zadanome korpusu otvara pitanje koliko je ovdje riječ o odnosu kolonizatora i koloniziranog u uobičajenom značenju, budući da Hegemonijski Centar tretira „koloniziranog" kao nepostojećeg. *Poezija otpora,* pak, povremeno se naziva i „uzvratnim pisanjem", a taj termin postkolonijalne kritike može se koristiti tek uslovno. U tom smislu, Sarajkić posvećuje posebnu pažnju *poeziji otpora* kao „dekolonizirajućem poetskom pismu". Nadalje, autor se bavi pitanjem „identitarnosti poetskoga teksta", znajući da je to jedna od odlika postkolonijalnog književnog diskursa. U tome kontekstu, on donosi Derviševu pjesmu „Karta identiteta" i s posebnom pažnjom je analizira u Derviševom opusu i problemu identitarnosti općenito; ova pjesma postala je svojevrsnim simbolom *poezije otpora*. Sarajkić iznosi zanimljivo zapažanje kako poetsko fokusiranje na pitanje identiteta nikada u *poeziji otpora* ne prerasta u nacionalizam; Drugi se u ovoj poeziji posmatra kao složen a ne stereotipan entitet; on je prilika, čak i u datim

okolnostima, da se otkrije čovjek, što upućuje na humanizam kojim se protkiva *poezija otpora*. U poetičkom smislu, problem Drugoga/Drugosti veoma je kompleksan u *poeziji otpora*. Sarajkić se vraća ovome pitanju u potpoglavlju „*Poezija otpora* kao kontrapunktualno iščitavanje *drugosti*", nakon što je, u prethodnom odjeljku, razmatrao „subalteransku" poetsku artikulaciju. Tako on dobro zapaža – upravo na kraju poglavlja o *poeziji otpora* kao postkolonijalnom diskursu – da je upitno svrstavati *poeziju otpora* u tekstove koji govore o *drugosti*: „prema označiteljskim diskursima Izraela, od politike do književnosti, za Palestince i njihovu domovinu nije ostavljen prostor niti da budu drugi, s obzirom na stavove najviših izraelskih službenih dokumenata po kojima je „svaki grumen zemlje s obje strane rijeke Jordan isključivo jevrejski".

Općepoznata je ravnodušnost većine arapskog svijeta prema stradanju Palestinaca u epskim razmjerama, u zaista epskom totalitetu. U skladu s tim, nažalost, u arapskom svijetu je i *poezija otpora* uglavnom potiskivana na marginu arapsko-islamske kulture, uprkos moćnoj književnohistorijskoj i književnoteorijskoj činjenici da *poezija otpora* predstavlja veliku poetičku novinu u arapskoj književnosti općenito. Stoga je, kao što smo već naglasili, sudbina *poezije otpora* da se posvuda i stalno odupire raznim vrstama pritisaka i ignoriranja: „u savremenom svijetu nema dramatičnijeg sukoba ideo-politike i poezije".

O djelu Mahmuda Derviša napisana je obimna literatura. Međutim, Sarajkićev metodološki pristup (poetološki) ovoj oblasti je originalan i donio je naročite rezultate, tako se predstavlja kao novum u cijeloj toj literaturi, te bi bilo izvrsno kada bi se ova studija pojavila na engleskom ili na arapskom jeziku.

b) Ostali izvorni naučni radovi

1. „Kontrapunktalna konstrukcija drugosti u poeziji Mahmuda Derviša", *Pismo*, god. 14, Bosansko filološko društvo, Sarajevo, 2016, str. 180-195. COBISS.BH-ID 9715225

Jedna od zanimljivih poetičkih odrednica *poezije otpora* ogleda se u kontrapunktualnom shvatanju Drugoga. Prema ovom shvatanju, pozicija durugog dodjeljuje se kolonijalnom Subjektu invertiranjem matrice simboličkog simulakruma i pomjeranjem predeterminirane pozicije centra i periferije. Iako Derviš sasvim jasno ističe suparnički *alter ego* kao etičku i epiostemološku razliku, on tu *drugost* i *različitost* ne poima statičnom, kao što je slučaj u orijentalističkom kanonu. Naprotiv, *Drugi* u *poeziji otpora* gradira od neprijatelja do Wittgensteinovog odbjeglog dijela lične duhovnosti. Na taj način *poezija otpora* oponira kanononski definiranom pojmu alteriteta, jer se Drugi predstavlja kao složen i polivalentan, a ne stereotipiziran entitet, odnosno prilika da se otkrije čovjek, što pokazuje intezitet univerzalnog humanizma u palestinskom pjesništvu.

2. „Mitopoetika u pjesništvu Badra Šakira al-Sayyaba", *Prilozi za orijentalnu filologiju*, br. 67, Orijentalni institut, Sarajevo, 2018, str. 111-137. COBISS.BH-ID 10443801

Poetska reaktualizacija mita o Temmuzu predstavlja paradigmu savremenog arapskog pjesništva. Jedan od najznačajnijih predstavnika pjesnika Temmuza bio je čuveni irački pjesnik, Badr Šakir al-Sayyab. Njegov poetski opus obiluje referencama na brojne mitove sa Bliskog Istoka. Uz mitove drevnih sumeranskih, akadskih i feničanskih kultura, al-Sayyab često referira i na svete knjige kršćanstva i islama. Na taj način razvio je kompleksnu mitopetiku savremenog arapskog svijeta u čijem središtu je kazivanje o Temmuzu. Nadahnut T. S. Eliotom, ovaj je pjesnik iskoristio mitološki podij kako bi osvijetlio potonuće savremenog arapskog čovjeka, ali i nadu u skoru duhovnu revoluciju.

3. „Dekolonizacija palestinskog subaltera u *poeziji otpora* Mahmuda Derviša", *Sarajevski filološki susreti*, Zbornik radova, knj. II, Sarajevo, 2018, str. 129-139. COBISS.BH-ID 10445593

Rad razmatra palestinsku *poezija otpora* kao dekolonizirajući diskurs koji jasno re/prezentira subalteransko iskustvo. Poetska persona je najčešće predstavljena kao *subaltern* koji nema pravo na glas, ali koji kroz poeziju materijalizira zabranjenu sliku Palestine. Većina poezije Mahmuda Derviša je potresno svjedočanstvo palestinskog *homo sacera* upretenog u mrežu izraelske *tanatopolitike*. U radu se posebno analizira dvostruka egzistencijalna subordiniranost palestinskog čovjeka, i to kroz pjesme u kojima Derviš prikazuje palestinsku potlačenosti i mitologizaciju njene tragedije u kontekstu arapskoga svijeta. Palestinska *poezija otpora* predstavlja svoj subaltern kao složen i polivalentan, a ne monolitan entitet.

4. „Poezija Halila Havija kao filozofija kulture", *Radovi*, Filozofski fakultet u Sarajevu, knj. XXII, Sarajevo, 2019, str. 133-156. COBISS.BH-ID 11098393

Karnevalski osjećaj svijeta kao vizija svekolike slobode postao je opće mjesto brojnih romana postkolonijalne i feminističke provenijencije. Omanska književnica Huda Hamad u romanu *Pepeljuge Maskata* na jedinstven način rekonstruira Bahtinove ideje karnevala, detronizacije, liminalnosti i polifonije. U romanu su prikazana mnoštva svjetova poput fantastičkog svijeta džīnijki, surove svakodnevice obične omanske žene, raznolikih sudbina pepeljuga iz Maskata i utopijskih trenutaka za vrijeme karnevalske magije. Prirodu predočenih svjetova spoznajemo pomoću Bahtinovih ideja čija značenja Huda Hamad efektno umnogostručuje u kontekstu arapske kulture i književnosti.

5. „Višeznačnost karnevalizacije u romanu Hude Hamd *Pepeljuge Maskata*", *Prilozi za orijentalnu filologiju*, br. 68, Orijentalni institut, Sarajevo, 2019, str. 67-88. COBISS.BH-ID 11149337

Karnevalski osjećaj svijeta kao vizija svekolike slobode postao je opće mjesto brojnih romana postkolonijalne i feminističke provenijencije. Omanska književnica Huda Hamad u romanu *Pepeljuge Maskata* na jedinstven način rekonstruira Bahtinove ideje karnevala, detronizacije, liminalnosti i polifonije. U romanu su prikazana mnoštva svjetova poput fantastičkog svijeta džīnijki, surove svakodnevice obične omanske žene, raznolikih sudbina pepeljuga iz Maskata i utopijskih trenutaka za vrijeme karnevalske magije. Prirodu predočenih svjetova spoznajemo pomoću Bahtinovih ideja čija značenja Huda Hamad efektno umnogostručuje u kontekstu arapske kulture i književnosti.

6. „Futures in The Qur'an", *Critical Muslim*, 29, C Hurst & Co Publishers Ltd, London, United Kingdom, 2019.)

U ovome radu se problematizira odsustvo teorijskog proišljanja o budućnosti u Kur'anu, te se postavljaju naučne teze prema kojima je Kur'an, semantički gledano, mnogo izraženije knjiga budućnosti, nego li prošlosti. Prošlost je omiljeni topos tradicionalističkih komentatora. U radu razmatramo mogućnost da je takvo opredjeljenje djelimično dovelo do sklerotičnih poimanja Kur'ana i sputavanja njegove životne i svake druge dinamike i semantike. Kur'an je knjiga koja u sukusu poziva na promišljanje i rad o onome što će tek doći (*ahira*). To je motiv kazivanja o prošlosti, koja su primarno značenjsko sredstvo, a ne cilj. Kur'an u suri „Hašr" daje iskaz u formi imperativa da se *„promišlja o sutrašnjici/budućnosti"* te takvo promišljanje direktno vezuje za svijest o Bogu (*taqwa*). U radu se navode i drugi oblici kojima se upućuje na

budućnost, a koji mogu biti temeljem opsežne studije o ovom skrajnutom fernomenu u polju tumačenja Kur'ana i razumijevanja njegove semantike.

7. „Ṣūra al-'Arab fī al-adab al-būšnāqī", *al-'Ilāqat al-'arabiyya – al-balqāniyya: al-māḍī, al-ḥāḍir, al-mustaqbal*, Doha, Qatar, 2015, pp. 315-332. COBISS.BH-ID 9172505

U ovome radu autor Sarajkić nastoji da relativno podrobno analizira sliku Arapina kakva se nadaje u tekstovima bošnjačke književnosti, o njegovoj posebnosti kao posebnosti Drugoga. Autor utvrđuje da se u ovim tekstovima ne radi o posebnosti Drugoga u uobičajenom smislu i značenju, onako kako je to utvrdio, recimo, Edward Said u svome znamenitom *Orijentalizmu.* Posebnost se temelji na činjenici da su između Bosne i arapskog svijeta postojale veoma dugo raznovrsne veze koje, uglavnom, počivaju na vjerskim/religijskim relacijama. Stoga bi se moglo kazati, u najkraćem, da se individualnost Arapina u ovim tekstovima ne formira realno, bilo u pozitivnom ili u negativnom značenju.

Pored navedenog objavio je osam stručnih radova. Podaci o radovima i njihovom publiciranju nalaze se u pratećoj dokumentaciji ovog Izvještaja.

c) Naučni skupovi/konferencije i sl.

- Naučni skup „Roman u BiH i Omanu: zajednička čitanja, Muscat, Oman 2017.
- Naučna konferencija Sarajevski filološki susreti 4 - „Književnost, kultura i identitet", Sarajevo, 2016.

NASTAVNO-PEDAGOŠKI RAD

Dr. Mirza Sarajkić predano i kompetentno obavlja svoje zadatke na predmetima iz oblasti *arapska književnost.* Uočljiva je lahkoća Sarajkićeva komuniciranja sa studentima koji su vrlo zadovoljni njegovim radom, kao i s kolegama i kolegicama na Fakultetu općenito.

Dr. Mirza Sarajkić bio je u periodu od 2017. do 2020. godine mentor studentima II ciklusa studija: Kurtanović Hamza i Hussain Sara.
(Rješenje/Odluka Filozofskog fakulteta nalazi se u pratećoj dokumentaciji Izvještaja).

RIJEDLOG

Rezimirajući izlaganje, Komisija zaključuje:

1. Dr. Mirza Sarajkić, trenutno docent na Odsjeku za orijentalnu filologiju na predmetima iz oblasti arapske književnosti, ispunjava sve uslove predviđene Zakonom o visokom obrazovanju, Statuta Univerziteta u Sarajevu i Pravilima Filozofskog fakulteta u Sarajevu za **izbor u zvanje vanrednog profesora.**

2. Kandidat je nakon izbora u zvanje docenta objavio dovoljan broj naučnih i stručnih radova koji je predviđen Zakonom o visokom obrazovanju za izbor u ovo znanje. O tome svjedoči i odgovarajući formular Filozofskog fakulteta kao prateći dokument ovog Izvještaja.

GRANA: *ORIJENTALNA I OSTALE FILOLOGIJE, ARABISTIKA* (PREDMETI: *Stara arapska književnost/IP Stara arapska književnost, Klasična arapska književnost IP/Klasična arapska književnost, Moderna arapska književnost 1/IP Moderna arapska književnost 1, Moderna arapska književnost 2/IP Moderna arapska književnost 2, Poetika stare arapske književnosti/IP Poetika stare arapske književnosti, Poetika klasične arapske književnosti/IP Poetika klasične arapske književnosti, Savremena arapska poezija, Savremena arapska proza, Savremeni arapski roman, Arapska stilistika i metrika, Teorija i metodologija proučavanja književnosti*) na Odsjeku za orijentalnu filologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

S poštovanjem,

Sarajevo, 12. maja 2020.

KOMISIJA

/Akademik dr. Esad Duraković, predsjednik
profesor emeritus na oblasti *Arapska književnost*
i na predmetu *Arapski jezik*/

/Prof. dr. Munir Mujić, član
vanredni profesor na naučnoj oblasti *Arabistika*/

/Prof. dr. Alena Ćatović, član
redovni profesor na *Orijentalnoj filologiji/turkologija*/

USVOJENO NA SJEDNICI
ODSJEKA/KATEDRE ODRŽANOJ
DANA 18.5.2020.
PREDSJEDNIK VIJEĆA ODSJEKA